आदिवासी जनजाति आयोग

पुल्चोक, ललितपुर

पत्र संख्याः ०७८।७९
च.नं. 260

मितिः २०७८/१२/२९

श्री सबै महा, उप, नगर/गाउँपालिकाहरु

विषयः बजेट, नीति र कार्यक्रमका सम्वन्धमा सिफारिस गरिएको।

उपरोक्त सम्बन्धमा राष्ट्रिय विकासमा आदिवासी जनजातिको योगदान जुटाउन समुदायको ज्ञान सिपको उत्पादन, संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी उनीहरुलाई शशक्तिकरण गर्नका लागि नीति र वजेट व्यवस्था गरी यसै पत्र साथ संलग्न कार्यक्रम तथा क्रियाकलापको कार्ययोजना बमोजिम आर्थिक वर्ष २०७९/०८० दखि शुरु गरी निरन्तर रुपमा सञ्चालन गर्ने गराउने व्यवस्था हुन आयोग सिफारिस गर्दछ।

राम वहादुर थापामगर
अध्यक्ष
मा. अध्यक्ष

टेलिफोन नं : ९७७-१-५५२४७८८, ५५२४४२४
बेभसाइट : www.inc.gov.np
इमेल ठेगाना : inc.gov.np@gmail.com

Scanned with CamScanner

आदिवासी जनजाति आयोग

राष्ट्रिय विकासमा आदिवासी जनजातिको सहभागिता वृद्धि गरी योगदान पुर्याउन आवश्यक बजेट तथा कार्यक्रमको सिफारिस

क्र.स	कार्यक्रम	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	समय	सूचक
१	आदिवासी जनजाति समुदायको अवस्था अध्ययन गर्ने	१. आदिवासी जनजाति समुदायको वाहुल्य क्षेत्र यकिन गरी सो क्षेत्रमा सम्वन्धित समुदायका लागि उपयुक्त नीति तथा कार्यक्रम वनाउने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	विभिन्न पालिकाहरु अन्तर्गत वसोवास गर्ने आदिवासी जनजातिको पेशा, शैक्षिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोत माथिको अधिकार/उपभोगको अवस्था/ स्थिति जानकारी भएको हुने
		२.पेशा र आयआर्जनको स्थिति मूल्यांकन गर्ने			
		३. घर, परिवार र जनसंख्या यकिन गर्ने			
		४. शैक्षिक तथा स्वास्थ्य अवस्थाको विवरण अध्यावधिक गर्ने			
		५. प्राकृतिक श्रोत साधन माथिको निर्भरताको स्थिति पहिचान गर्ने			
२	आदिवासी समुदायको परम्परम्परागत र साकमुदायिक संरचनाको सुदृणीकरण गर्ने	१. गुठी परम्पराको संरक्षणात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र सम्वन्धित समुदाय	निरन्तर	आदिवासी जनजाति समुदायको परम्परागत र सामुदायिक संरचनाको संरक्षण र सुदृणीकरण भएको हुने ।
		२. मगर समुदायको भेजा परम्परागको संरक्षण गर्ने	संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र मगर समुदाय		
		३. थकाली समुदायको मुखिया प्रथाको संरक्षण गर्ने	संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र थकाली समुदाय		
		४. थारु समुदायको बड्घर परम्परालाई संरक्षण गर्ने	संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र थारु समुदाय		
		५. ऐतिहासिक सांस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षणात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र सम्वन्धित समुदाय		
३	लोपोन्मुख र अति सिमान्तकृत आदिवासी जनजाति समुदायका लागि निशुल्क स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम सञ्चालन गरी स्वास्थ्य सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने	स्थानीय तह मार्फत लोपोन्मुख (१० जाति) र अति सिमान्तकृत (१२ जाति) को विस्तृत तथ्यांक अव्यावधिक गरी स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम र स्वास्थ्य सुरक्षा प्रत्याभूतिका लागि अनुदान दिने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	सबै लक्षित समुदायका लागि स्वास्थ्य विमा भएको भई स्वास्थ्य सुरक्षाको प्रत्याभूत हुने
४	लोपोन्मुख र अतिसिमान्तकृत आदिवासी जनजातिलाई निशुल्क उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने ।	उच्च शिक्षाका लागि सरकारी छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने	१. विश्व विध्यालयहरु र शैक्षिक संस्थाहरु	निरन्तर	लक्षित वर्गको उच्च शिक्षामा पहुँच पुगेको हुने

आदिवासी जनजाति आयोग

मा. अध्यक्ष

Scanned with CamScanner

५	परम्परागत ज्ञान र सिपमा आधारित घरेलु वस्तुको व्यावसायिक उत्पादन र वजारीकरणमा सहयोग गर्ने	१. आदिवासी जनजाति समुदायको परम्परागत ज्ञान र सिपमा आधारित स्थानीय कच्चा पदार्थका मौलिक उत्पादनहरु (लेकाली सिन्की/गुन्दुक, जामहान/जाँड अल्लोको कपडा, भक्का, जुजु धौ, सिस्नोको धुलो, च्याङ्ग्राको पस्मिना आदि) को प्रवर्धन र वजारीकरणका लागि सामुहिक ट्रेडमार्कको व्यवस्था गर्ने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	परम्परागत सीप र ज्ञानमा आधारित वस्तुहरुको व्यावसायिक उत्पादन र वजारीकरण भएको हुने ।
		२. सानातिना उपकरणमा सहुलियत प्रदान गर्ने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	
		३. निर्गत (Output) का आधारमा अनुदान दिने प्रणाली व्यवस्थित गर्ने	संघ, प्रदेश, सम्वन्धित महासघ/संघ	निरन्तर	
६	क) परम्परागत रुपमा उत्पादित स्थानीय फलफुल, जडीवुटीजन्य प्रशोधित जुस र खाध्यवस्तु तथा मदिराजन्य पदार्थको व्यावसायिक उत्पादन र वजारीकरण गर्ने	१. परम्परागत रुपको उत्पादन प्रणालीलाई कायमै राखी सामुदायिक संस्था मार्फत समान गुणस्तर कायम गरी स्थानीय आदिवासी जनजातिको सामुहिक प्रयासबाट उत्पादन गर्ने	संघ, प्रदेश र सम्वन्धित सामुदायिक संस्था	निरन्तर	परम्परागत रुपमा उत्पादित वस्तु खाध्यान्न तथा मदिराजन्य वस्तुको व्यावसायिक उत्पादन भई वजारीकरण भएको हुने ।
		२. स्थानिय मदिराजन्य पदार्थको उत्पादन गर्न प्रयोग भएका स्थानीय वस्तु र समुदायको साङ्केतिक व्राण्डिङ र लेवलिङ गरी उत्पादन र वजारीकरण गर्ने			
	ख) बहुउपयोगी र वहुमूल्य जडीवुटीको व्यावसायिक उत्पादन, प्रशोधन, वजारीकरण गर्न सहयोग गर्ने	१. आदिवासी जनजातिहरुले परम्परा देखि नै उपयोग गर्ने औषधीजन्य जडीवुटीको पहिचान गर्ने, संरक्षण र त्यसको विस्तार गर्न व्यवसायिक खेती प्रणाली विकास गर्ने	संघ, प्रदेश, सम्वन्धित सरकारी निकाय र सामुदायिक संस्था	निरन्तर	बहुपयोगी र वहुमूल्य जडिवुटीको उत्पादन, प्रशोधन र वजारीकरण भएको हुने
		२. प्रशोधन प्रक्रिया निर्धारण गरी प्रशोधित वस्तु उत्पादन गर्न सहुलितय प्रदान गर्ने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह		
		३. स्थानिय स्तरमा उत्पादित वस्तुहरुको वजारीकरण गर्न सहयोग गर्ने			

मा. अध्यक्ष

७	परम्परागत संस्कृतिमा आधारित पर्यटन प्रवर्दन गर्ने	१. आदिवासी जनजाति समुदायका मूर्त-अमूर्त सांस्कृतिक संम्पदाहरुको अध्ययन गरी विश्व सम्पदा सूचीकरणका लागि सहयोग पुर्याउने २. परम्परागत सस्कृति र संम्पदामा आधारित पर्यटन प्रवर्धन गर्न स्थानीय वास्तुकला झल्कने संरचना, सील्पकला, भेषभुषा, लोक गीत/नृत्य पर्व आदिको संरक्षण गर्ने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	स्थानीय पूर्वाधार संस्कृति र होमस्टे मार्फत स्थानीय संस्कृति र पर्यटनको प्रवर्दन भएको हुने
		३. सामुदायिक संस्कृतिमा आधारित खाध्य सामाग्री उत्पादन गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न होमस्टेहरु संचालन गर्ने	संघ, प्रदेश र सम्वन्धित समुदाय		
८	विपन्न आदिवासी जनजाति र अन्य समुदायलाई हाल विनियोजित वजेटबाटै स्थानीय स्तरमा सञ्चालित हुने विकास निर्माण कार्यमा स्थानीय साधन श्रोत र श्रम प्रयोग गरी रोजगारी प्रदान गर्दै गरिवी न्यूनीकरण गर्ने ।	१. स्थानीयस्तरमा सञ्चालित विकास निर्माणमा ठूला मेसिन औजारको प्रयोगमा प्रतिवन्ध लगाउने २. विकास निर्माण कार्य स्थानीय श्रम शक्तिवाट मात्र गर्ने गरी श्रम मूलक विधिबाट मात्र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गर्ने ३. विकास निर्माण कार्यमा स्थानीय परम्परागत ज्ञान, सिप, प्रविधि र स्थानीय साधन श्रोतको मात्र प्रयोग गर्ने व्यवस्था गर्ने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	विकास निर्माणमा स्थानीय साधन श्रोत र जनशक्तिको प्रयोगवाट रोजगारी मार्फत गरिवी न्यूनीकरण हुने
९	आदिवासी जनजाति समुदायको भाषा, लिपिको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने	१. चरणवदरुपमा विध्यालयको आधारभूत तहमा स्थानीय विषयबस्तु (पाठ्यक्रम) लाई मातृ भाषाका माध्यमवाट पठनपाठन गराउने २. समुदायमा सेवा प्रदान गर्ने सरकारी निकायका वडापत्र लगायतमा समुदायको स्थानीय भाषा र लिपिको प्रयोग गर्ने	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह	निरन्तर	आदिवासी जनजाति समुदायको भाषा र लिपिको संरक्षण भएको हुने
१०	आदिवासी जनजाति समुदाय संग सम्वन्धित सम्पूर्ण ज्ञान, सिप र प्रविधिको लिखित दस्तावेजहरुको संग्रह केन्द्र (रिफरेन्स सेन्टर) स्थापना र सञ्चालन गर्ने	सम्वन्धित सामाग्री सङ्कलन गर्ने	संघ, प्रदेश, स्थानीय तह र आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान	निरन्तर	संग्रह केन्द्र (रिफरेन्स सेन्टर) स्थापना र सञ्चालन भएको हुने

आदिवासी जनजाति आयोग

मा. अध्यक्ष

Scanned with CamScanner